

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ínashood Ephesus golzeegee daagolíníí, áí Christ Jesus daayodlaągo bíyéé daanliiníí, bich'í' k'e'eshchii: 2 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. 3 Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, Bik'ehgo'ihí'nań, ba'ihégoş, án yaaká'yú nagoz'ąągee nohwiyi'siziiníí bá gózhóqo dawa nohwainé', Christ biláhyú: 4 Áń biláhyú ni'godzán doo hwahá nnit'aa dadá' Bik'ehgo'ihí'nań hanánohweznil, bińáál godilzigo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'ąą da doleelgo: 5 Bichągháshé daandliş doleelgo hanánohwidi'ńíłgo nohwá ngonłchíí, Jesus Christ biláhyú, áí nohwá hát'íłgo yaa bił gozhóq, 6 Ízisgo biłgoch'oba'íí ba'ihédaandş doleelgo, áí nohwiká'zhí' áyíłlaago, biYe' bił nzhóni biláhyú: 7 Áń bidikíí bee nch'ó'íí bits'á'zhí' nanánohwi'diheznii, nohwinch' n'íí bighą nohwaa nágodet'ąą, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí bik'ehgo; 8 Áí ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhí' áyíłş, daagondząągo la'íí dawahá bídaagonlzigo ánohwíłş; 9 Bik'ehgo'ihí'nań hát'íłnii doo bigózi da n'íí nohwił ch'í'nah áyíłlaa, da'án bił gozhóqo

hat'íhíí k'ehgo án ngonłchíí: ¹⁰ Goldohíí biká' ngonyaágo yaaká'yú ágot'eehíí ła'íí ni'godzán biká' ágot'eehíí dawa Christ yebik'ehgo dała' áile': ¹¹ Án biláhyú ałdó' nt'é nohwíyéé doleekíí nohwaa det'ąą, dabíí hát'íigo dawa ła'yıl'íhíí k'ehgo nohwádihyú nohwá ngonłchíí: ¹² Néé dantsé Christ daahosiidłaądíí, nłt'éégo daahii'naahíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'éhi nnee daayidnłsı doleęgo. ¹³ Nohwíí ałdó' yati' da'aníhi, yati' baa gozhóni bee hasdánohwezñili daasidohts'ąądá' daahohdłaą ni': daahosohdłaądá' Holy Spirit bee nohwágon'ąą n'íí bee nohwiká' izkałhíí k'ehgo bee nohwígózi, ¹⁴ Ái bee Christ bidikíí bee nohwá nayihesñii n'íí nohwíyéé silízhı', nt'é yengon'ąą n'íí da'aniiigo nohwíyéé doleęgo bídaagonłzi, án ízigo ye'at'éhi ba'ihégoşı doleęgo. ¹⁵ Ái bighą Jesus nohweBik'ehń daahohdłaągo, ła'íí ínashood dawa nohwıl daanzhoogo ba'ikonizııdá', ¹⁶ Da'ákozhą Bik'ehgo'ihí'nań bich'ı' nohwa'ihénsı, nohwá da'oshkaąhgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń yokąąhíí, Jesus biTaa ízigo ye'at'ééhíí, daagonohsąągo ádaanohwile'go nohwá oshkaąh, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań dabíí nohwıl ch'ı'nah ádidle'go bídaagonołsı doleęgo ałdó' oshkaąh: ¹⁸ Nłt'éégo ágot'eehíí daahohkíí doleekíí bighą nohwíká' ánñiidíí bídaagonołsı doleęgo, ła'íí ínashood daanliiníí biłgo ízigo ágot'eehíí behaldzili nohwíyéé doleekíí ałdó' bídaagonołsı doleęgo nohwijíí yuńe' nohwıl ch'ı'nah ágólśı doleekíí bighą nohwá oshkaąh, ¹⁹ Ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binawod ch'ıda'izkaadgo, binawod ízigo at'éhi bee na'iziidhíí k'ehgo, néé daahohiidlaaníí

nohwá siné'go bídaagonoŋŋi doleełhíí bighą nohwá oshkaąh; ²⁰ Bik'ehgo'ihinań binawodíí bee Christ daztsąądí' naadiidzaago áyíílaadá' yaaká'yú bigan dihe'nazhińéé dahyinesdaa, ²¹ Spirits binadaant'a'íí, spirits binawodíí, dak'a'at'ééhíí, la'íí yedaabik'ehúú dawa bitisgo, doo díí goldohíí zhá biyi' da, ndi yunaásyú goldoh doleełhíí aldó' biyi', iltah at'éégo daabizhi' daawójíhíí dawa bitisgo sitiigo áyíílaa: ²² Dawahá yebik'ehgo bilakt'ááh nyiné', la'íí ínashood dawa yá siziiigo bitsits'inhíí k'ehgo at'éégo aldó' ábíílaa, ²³ Ínashood dawa, Christ bee dała'á daanliiníí, bits'í nliigo bełalzaa, án bee dawa iltah at'éégo łayit'ijh.

2

¹ Begoz'aaníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí bee, la'íí nohwinchó'íí bee nanesona' n'dá' Bik'ehgo'ihinań nádaahoh'na'go ánohwilaa; ² Nohwinchó'íí biyi' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhá bech'ígót'i'yú bikísk'eh hohkaah ni', spirits daanchó'íí binant'a', án Bik'ehgo'ihinań doo daidits'ag dahíí bitahyú na'iziidíí bikísk'eh hohkaah ni': ³ Néé aldó' łahn' bitahyú nahiikai ni', nohwi'at'e' nchó'go hat'íiníí bikísk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatsekees biłgo hat'íiyú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidliįdá' nchó'go ádaant'ee n'íí bighą Bik'ehgo'ihinań nohwiniigodilé'íí nohwich'į' begoz'ąą ni', nńee la'íí ádaat'eehíí k'ehgo. ⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihinań, biłgoch'oba' ch'ída'izkaadhi, dážhó bił daanjoo lęk'ehíí bighą, ⁵ Nohwinchó'íí bee nane'na' n'dá' Christ bił dała'á daasiidliįgo daahii'naago

ánánohwidlaa, (bilgoch'oba'íí bee hasdáhkai);
 6 Bił dała' naadihiikaigo ánohwilaa, ła'íí Christ biláhyú yaaká'yú nagoz'ąągee bił naháataągo ánohwilaa: 7 Áík'ehgo yunáásyú goldohíí biyi' Bik'ehgo'ihí'nań Christ Jesus biláhyú nohwaa ch'oba'go, bilgoch'oba'íí ch'ída'izkaadí ch'í'nah áidoliil. 8 Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee hasdáhkai, nohwi'odłá'íí biláhyú; doo dánohwíí ádaah't'ijj da: Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí nohwaa hi'né'hi at'éé: 9 Doo nohwinasdziidíí bee da, áík'ehyúgohíí dánko nnee ła' ída'odlíí hileeh. 10 Bik'ehgo'ihí'nań nanohwik'ída'iziidíí daandlij, Christ Jesus biláhyú nkt'éégo ánádaahiit'ijj doleelgo ánohwilaa, áík'ehgo bikísk'eh hiidaal doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngonłch'ijj lęk'e. 11 Áí bighą dí bėnádaah'niih, doo Jews daanoahljij dago daagosolij, circumcise ádaabi'deszaahíí, doo circumcise ádaanohwí'deszaa dahi daanohwih'ni, áí circumcisonhíí nnee bigan zhá bee kots'í nabik'ísdziidi; 12 Áídá' Christ doo bídaagonłsij da ni', nanidí' daanoahljijgo doo Israel hat'í'í daanoahljij da, Bik'ehgo'ihí'nań nt'é yee yágon'ąą n'íí doo nohwíí nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígót'i' da ni', ni'gosdzán biká' nahkai ndi Bik'ehgo'ihí'nań doo bił daanoahljij da ni': 13 Łahn'ńzaadyú daanoahljij ni', ndi k'adíí Christ Jesus bíyéé daasolijgo, Bik'ehgo'ihí'nań bit'ahgo ánádaanohwizdlaa, Christ bidikíí bee. 14 Áń nohwá iłch'ij'gont'ééhíí nlij, da'án Jews daandliiníí ła'íí doo Jews daanoahljij dahíí dała'á ádaanohwizlaa, ła'íí nohwigizhgee bighą iłts'á'zhij' ádaant'ee n'íí k'ihzhij' áyíílaa, nohwigizhgee tséé bee

ilt'íní k'ihzhì' áyílaahí k'ehgo; ¹⁵ Begoz'aaní biyi' iltah at'éégo bikísk'eh ádaant'ee n'í bigha ik'edaadin'nii n'í Christ bits'í bee k'ihzhì' áyílaa; áídí' nnee naki n'í dała'á ánáyidlaahí k'ehgo néé Christ bee dała'á ánánohwidlaa, áík'ehgo nkegohen'áá nágosdlij. ¹⁶ Néé naki hat'i'í daandlij n'í tsj'ikna'áhi biláhyú dała'á daasiidlijgo, Bik'ehgo'ihí'nań bil k'í nádaasiidlij, áík'ehgo ik'edaadin'nii n'í ał bengonyáa: ¹⁷ Nzaadyú daanohlij n'í, ilhánégo daandlijhí bilgo Jesus nkegohen'áání yaa nohwil nagoln'igo nyáa. ¹⁸ Án bigha daanohwigha Holy Spirit dała'áhi biláhyú nohwitaa bich'i' ha'áhiikáhgo ha'ágót'igo nohwá alzaa. ¹⁹ Ái bigha k'adí doo lahdí' nnee daanohlij da, doo nnee lahgo hat'i' daanohlij da, áídá' nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahí bil dała'á hat'i' daasolij, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daasolij; ²⁰ Jesus binadaal'a'á la'í Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'í kih bit'ááh ledn'aahí k'ehgo daanlijgo, biká' nohwi'dest'ihí k'ehgo ádaanoht'ee, Jesus Christ dabí hágon'áágee tséé dantsé si'áni nlijgo; ²¹ Án biláhyú dágoz'áá nt'éégo laadaasnilgo alne', nohweBik'ehń biláhyú godiyihgo kih biyi' da'ch'okaqahí goleeh: ²² Án biláhyú nohwí ałdó' itah nohwi'dest'i', Bik'ehgo'ihí'nań yiyi' ngoléehí bigha ágolne', Holy Spirit biláhyú.

3

¹ Ái bigha shí Paul, Jesus Christ bigha, la'í nohwí ałdó' doo Jews daanohlij dahí nohwigha ha'ásítí, ² Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'í nohwil ch'í'nah ashle'go shaidin'áání ba'ikodaanohsj

lán shì: ³ Doo bígózì da n'í shìl ch'í'nah áyílaago shìl ígozìd; (ìk'idá' ayáhágo nohwich'ì' bek'eshiìk'hígo nohwiì nagosisnì' ni'; ⁴ Áí daahohshúígee Christ ye'at'ééhíí doo bígózì da n'í bígosítsjìdìí nohwíí bídaagonòsì doleeł,) ⁵ Áí doo ánídá' goldohíí biyi' ni'gòsdzán biká' nnee doo hwahá bíl ch'í'nah ádaal'ne' da ni', áídá' k'adíí Bik'ehgo'ihì'nañ binadaal'a'á la'íí binkááyú yádaakt'íí daadilzìhíí Holy Spirit bee bíl ch'í'nah ádaagoszaa; ⁶ Doo Jews daanlìjì dahíí, Jews daanliiníí bílgo Bik'ehgo'ihì'nañ bits'á'dí' ágot'eehíí dała' daabíyéé doleeł, dała' Christ bíl dała'á daanlìjìgo bits'í dała'á daanlìjì doleeł, la'íí Bik'ehgo'ihì'nañ Jews daanliiníí yángon'ááníí Christ biláhyú yati' baa gozhóni bee doo Jews daanlìjì dahíí ałdó' daabíyéé doleełgo bíl ch'í'nah ádaagoszaa: ⁷ Áí yati' baa gozhóni baa yashti'go áshi'delzaa, Bik'ehgo'ihì'nañ bílgoch'oba'íí shaa yiné'íí bee, binawodíí shinkááyú na'iziidgo. ⁸ Nnee Bik'ehgo'ihì'nañ báhadaadeszaahíí doo ízisgo at'éé dahíí dawa shíí dábich'ì'gee siitjì ndi doo Jews daanlìjì dahíí bitahyú Christ bee nohwiya daagozhóóníí doo bígonòsìjìh at'éé dahíí baa yashti'go Bik'ehgo'ihì'nañ bílgoch'oba'íí shaa det'ąą; ⁹ La'íí Bik'ehgo'ihì'nañ Christ biláhyú dawa áyílaahíí, ni'gòsdzán alzaadí' yushdí' godezt'ì'go ngonlchííníí doo bígózìgo áyílsì da n'íí, hagot'éégo at'ééhíí shíí nnee dawa bíl ch'í'nah ashł'go shaa det'ąą: ¹⁰ Áík'ehgo ínashood dawa Christ bee dała'á nlíni biláhyú spirits binadaant'a'íí la'íí binawodíí yaaká'yú nagoz'ąągee Bik'ehgo'ihì'nañ bigoyą' iltah at'éhi yídaagołsì doleeł, ¹¹ Áí

dahazhì' goz'áni Bik'ehgo'ihì'nań yengon'áání bik'ehgo layiilaa, Christ Jesus nohweBik'ehń biláhyú: ¹² Áń daahohiidlaago doo daasiite'go da, doo nídaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihì'nań bich'ì' ha'áhiikáhgo nohwá ha'ágót'i'. ¹³ Áík'ehgo nohwicha goyéégo shich'ì' nagoyaahíi bigha doo hayaa ádaanoht'ee da le', áí bee lán da'nohìjì. ¹⁴ Díinko bigha Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa bich'ì' hishzhíizh, ¹⁵ Áń bichagháshé yaaká'yú daagolíníi hik'e ni' biká'yú daagolíníi dawa bee daaholzéhi, ¹⁶ Da'án ízisgo ye'at'éhi ch'ída'izkaadhíi bik'ehgo biSpirit bee nohwiyi'siziiníi nalwodgo nohwá áile' doleełgo nohwá daahoshkaah; ¹⁷ Nohwi'odla' bee Christ nohwijíi biyi' yune' golíi le'; áík'ehgo i'ijóóníi bee nohwikeghad golíigo nłdzilgo sozìigo, ¹⁸ Nohwíi ínashood dawa bilgo Christ bil'ijóóníi nanigodí', ts'í' nangodí', ts'ídagodí', ts'íyaago ádaahosahíi bee nohwił bigózi doleełgo; ¹⁹ Ła'íi Christ bil'ijóóníi, be'ígózi yitis nel'ąą ndi, bídaagonoksi doleełgo, áík'ehgo Bik'ehgo'ihì'nań ye'at'éhi dawa bee ádaanoht'ee doleełgo nohwá da'oshkaah. ²⁰ Daahókeedíi ła'íi natsídaahiikesíi dawa bíi zhá yitis nel'ąągo áile', binawodíi nohwiyi' na'iziidhíi k'ehgo, ²¹ Dabíi zhá Christ Jesus biláhyú, goldohíi dawa biyi', ínashood daanliiníi dawa ya'ihédaanzigo daayidnłsi doleeł, doo nnágont'i'go da. Doleełgo at'éé.

4

¹ Áík'ehgo shíi, nohweBik'ehń bigha ha'ásítíiníi nánohwoshkaah, nohwíká ánniidíi bikísk'eh nłdzilgo hohkaah le', ² Ídaa daagoch'iyolba'go, nohwijíi

yune' isht'egodnt'éégo, nízaad bádaagohoh'aal le', lił daanohjooqgo ilch'it' hadag ádaanoht'ee le';
³ Holy Spirit bee dała'á ádaanołsigo ilch'igont'ééhí be'ádaanoht'ee doleełgo nyeego nabik'ída'ohsiid.
⁴ Christ biláhyú dała'á daanohłij, Holy Spirit aldó' dała'á, da'áik'ehgo aldó' daanohwigha ihi'naa doo ngonel'ąą dahíi ndaaholí doleełgo nohwíká ánniid;
⁵ NohweBik'ehń dała'á, nohwi'odłą' dała'á, nohwibaptism dała'á,
⁶ Bik'ehgo'ihinań dała'á, daanohwigha nohwiTaa, án dawa yitisgo nłini, dawa yił nłini, daanohwigha nohwiyi' golini.
⁷ Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íi iltah at'éhi dała'á daantijgee nohwaa daizné', Christ nohwainé'íi k'a'áholąągo.
⁸ Áik'ehgo gádi'nii, Wą'yú bił onágodzaadá' isnáh daanłij n'íi łąągo yádih onádzaago, nnee yaaká'di'go yaa daagodez'ąą lęk'e.
⁹ (Wą'yú bił onágodzaa ch'iniiyúgo, łahn' áidi' ni'gosdzán yuyaa bił nkegonyáhi lán shi.
¹⁰ Bił nkegonyááhí da'án yaaká'yúhíi nízaadyú dábitiséyú bił onágodzaahi at'éé, ąął łaiile' doleełhíi bighą.)
¹¹ Bik'ehgo'ihinań nnee yaa daizné'íi iltah ádaat'ee: ła' binal'a'á daanłijgo yaa daagodez'ąą; ła' binkáayú nada'iziidgo; ła' yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go; ła'íi ła' ínashood yinádaadéz'ijgo bił ch'ídaago'aahgo;
¹² Ínashood hadaadeszaago nt'éégo Bik'ehgo'ihinań yá nada'iziid doleełgo, yati' baa gozhóni baa na'goni' doleełgo, ła'íi ínashood dawa Christ bits'í nłinił nłdzilgo ádaile'go baa daagodest'ąą;
¹³ Áik'ehgo daanohwigha nohwi'odłą' bee dała'á daahiidleeh, Bik'ehgo'ihinań biYe' nt'éégo bídaagonłzjij, nnee báyan' hileehíi k'ehgo néé Christ bits'í

daandliigo án bee báyán daahiidleehgo Christ ye'at'éehíí dawa be'ádaant'eego daahiidleeh: ¹⁴ Doo dayúweh chagháshé daanliihíí k'ehgo ádaant'ee da le', iltah at'éégo ilch'ígót'aahíí bee doo ilts'á' nohwil ánágoyol da le', nnee nadaach'áhi léda'ilchoogo ilch'ídaago'aahíí yee nohwiká daadihésbìh, k'izé'daanohwidilteeh hádaat'iiníí, áí doo ídaayilts'aa da le'; ¹⁵ Áídá' lìl daanjoogo da'anii ágot'eehíí bee yádaahiilti' le', kotsits'in kots'í yebik'ehíí k'ehgo Christ nohwebik'ehgo bìl dała'á daandleehgo án biláhyú daandzéel le': ¹⁶ Nohwits'í ląágo ilghadaadit'aaahíí la'íí its'id bee daalotá'íí gólíí, dawa nł'éégo nadaakidziidyúgo nł'éégo daandzeel, ágát'éégo née Christ bits'ihíí daandliigo dabíí bee daalónta', la'íí lìl daanjooníí bee née Christ bits'ihíí daandliiníí nchaa daahiidleeh. ¹⁷ NohweBik'ehń biláhyú hasdziihgo gánohwidishnii, Kodí' godezt'i'go doo Jews daanlii dahíí da'ílínégo natsídaakesgo hikaahíí k'ehgo doo hohkaah da le', ¹⁸ Binatsekeesíí yee doo daago'ii da, doo bìl ídaagozi dahíí bigha Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' ihinaahíí yits'á'zhí' ádaat'ee, bijíí biyi' chagołheel benagoz'aaahíí bigha: ¹⁹ Bijíí nł'iz siliiigo nchq'íí doo yich'í' t'aaazhí' ádaat'ee dago yaa ádaadest'aa, nchq'go ánadaat'iihíí zhá bìl daank'tee daasilii. ²⁰ Áídá' nohwihíí ágágot'eehíí doo Christ bits'á'dí' bídaago'aa da; ²¹ Da'anii ba'ikodaanohsí lək'eyúgo, Jesus biláhyú da'anii ágot'eehíí nohwil ch'ídaagoz'aa lək'eyúgo: ²² Doo áníídá' nchq'íí be'ádaanoht'ee n'íí yó'odaagodoh'aah, áí k'izé'idilteehgo nchq'íí zhá hát'íigo da'ííí hileeh; ²³ Nohwinatsekeesíí,

nohwiyi'siziiníi bílgo áníidégo nohwá ánáolne';
 24 Áníidégo be'ádaanoht'eehíi ádaagohdle', áí
 Bik'ehgo'ihinań k'ehgo dávik'ehyú át'éégo la'íi
 da'anii dilzińgo alzaa. 25 Áík'ehgo léda'okchoohíi
 yó'odaagodoh'aah, dała'á nohtijgee nohwit'ahdí'
 daagolíníi da'anii ágot'eehíi yee kıl nadaagołmi':
 nnee bits'í dała'á ndi laayú henlááhíi k'ehgo
 néé iltah at'éégo ádaant'ee ndi dała'á hahiit'í.
 26 Dahagee hadaashohkeegee dénchq'ého
 ágot'eehíi yeh nohołt'é' hela': hadaashohkeehíi
 bíl ya'ái owáh hela': 27 Ch'iidn nant'án doo bá
 goz'aągo ádaagonołsı da le'. 28 Hadín in'ijhíi doo
 dayúweh in'ijh da le': áídá' dabíi bigan yee nł'éégo
 na'iziid le', hadín nt'é yídih nliiníi la' yaa yiné'
 doleełhíi bigha. 29 Yati' nchq'íi doo la' nohwizé'dí'
 behagohigháh da le', áídá' yati' nł'éhi zhá, hadag
 ádaakole' doleełgo, hadíi daidits'agíi bee biyaa
 gozhq'ó doleełhíi bigha. 30 Bik'ehgo'ihinań biHoly
 Spirit doo bíl gozhq'ó dago doo ádaanołsı da le',
 án bee nohwiká'iskał, ch'ínánohwi'niłhíi bijijzhı'.
 31 Nohwił daagoshch'iihíi, nohwínágochijhíi,
 hadaashohkeehíi, hagołdohíi, nchq'go yádaakt'íi,
 la'íi da'oh'ni'go natsídaahkeesíi dawa bee
 nohwits'á' gonogháh: 32 Laadaach'ohba' le',
 laatédaht'ii le', Bik'ehgo'ihinań Christ bigha
 nohwinchq'hú bigha nohwaa nágodez'aąhíi
 k'ehgo nohwíi aldó' laa nádaagodenoh't'aah le'.

5

1 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań bichagháshé bíl
 daanzhónihíi daanołijgo Bik'ehgo'ihinań
 beda'ol'ij; 2 Christ bíl daanjq'ohíi k'ehgo

1. lɪl daanohjɔɔgo hohkaah, án lɪkəɔɔlchɪnɪí Bik'ehgo'ihɪ'nań daach'okəɔɔhgo baa hɪ'né'hí k'ehgo zesdɪɪgo Bik'ehgo'ihɪ'nań nohwá ya'ádet'əɔ.

3. Áídá' nant'ɪ' na'idaahíí, nchɔ'go natsíts'ikeesíí, dawahá dayúwehégo ídáhách'ít'iiníí, daɫa'á ndi doo bída'oltah da, ínashood Bik'ehgo'ihɪ'nań bá hadaadeszaago doo ágádaat'ɪɪ bik'eh da;

4. Ikkóhgo yati'íí, yati' da'ílínéhíí, dawahák'e ách'iniihíí doo ádaadohɲii bik'eh da: áídá' Bik'ehgo'ihɪ'nań ahíyi'e daabɪldohɲiigo nɫ'ée.

5. Díí bídaagonoɫsɪ, hadín nant'ɪ' naghahíí, nchɔ'go at'ééhíí, dawahá dayúwehégo ídáhát'íiníí, áí da'íliné daayokəɔɔhíí, án Christ bilakt'áhgee begoz'aaníí, da'ái Bik'ehgo'ihɪ'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé da doleel.

6. Dahadín biyati' da'ílínéhíí izanoɫ'é' hela': áí bighə dabíí zhá daabik'ehíí Bik'ehgo'ihɪ'nań biniigodilé'íí yiká'zhɪ' áile'.

7. Áík'ehgo ágádaat'eehíí doo itah daanohlɪɪ da le'.

8. Łah chagołheel zhɪnéé daanohlɪɪ ni': k'adyúgo nohweBik'ehń binkááyú idindláád zhɪnéé daasolɪɪ: áík'ehgo got'ini biyi' hikahíí k'ehgo hohkah;

9. (Holy Spirit nnee nayik'í'iziidyúgo, nɫ'éeégo ágot'eehíí, dabik'ehyú ágot'eehíí, ɫa'íí da'aniigo ágot'eehíí biyi' begoz'əɔgo áile');

10. NohweBik'ehń hant'é bíɫ goyɪɫshóɔ doleelí bídaagonoɫsɪɪh.

11. Doo chagołheel zhɪnéégo da'ílinégo ánadaat'ɪɪhíí k'ehgo ánadaaht'ɪɪɫ da, áídá' ágánágot'ɪɪhíí nnee bíɫ ch'í'nah ádaanoɫsɪgo bígózi le'.

12. Nagont'ɪ'yú ánadaat'ɪɪhíí bích'iltahyúgo ndi bik'ee idaayágoɫsɪ.

13. Dawahá ch'í'nah alzaahíí idindláádíí bee bígózi: dawahá hit'iiníí idindláádíí bee hit'ɪɪ.

14. Áík'ehgo gáníigo dahgoz'əɔ, Iłhoshíí,

ch'ínándzíd, dasíntsáadí' nádndáh, Christ níká'zhì' idindláádgo áile'. ¹⁵ Hagot'éégo hohkahíí baa daagonohsáá, n̄nee doo daagoyáá dahíí doo k'ehgo da, áídá' daagoyáni hikahíí k'ehgo hohkah, ¹⁶ Díí yolkáakíí biyi' doo nzhq̄q̄ dahíí zhá begoz'ąąhíí bighą goldohíí ılı́igo ádaanoks̄. ¹⁷ Ídaa daagonohdząą le', nohweBik'ehń nohwá hát'íníí bídaagonoks̄j̄h. ¹⁸ Wine nohwił nádaagodołhis hela', áí d̄encho'go kodilteehi at'éé; áídá' Holy Spirit nohwee hadaalk'ılgo n̄dzilgo bee nasoz̄j̄ le'; ¹⁹ Siníí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosiníí, ła'íí ínashood biyiníí bee ılıch'j̄' da'doh'aal le', nohwił daagozhóq̄go nohwij̄í biyi'dí' nohweBik'ehń bich'j̄' da'doh'aal le'; ²⁰ Dábik'ehn Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bich'j̄' dawahá ba'ihédaanohs̄j̄ le', Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań daadinoks̄igo daaldohs'ag le'. ²² Isdzáné daanohk̄iiníí, daanohwiką' daadohts'ag le', nohweBik'ehń daadohts'agúí k'ehgo. ²³ N̄nee bi'aa yá siz̄j̄igo bi'aahíí bitsits'ini at'éé, Christ ínashood dawa yá siz̄j̄igo bitsits'ini at'ééhíí k'ehgo: ínashood daanliiníí dawa Christ bits'í n̄j̄igo áí hasdá'iiníí at'éé. ²⁴ Áík'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agúí k'ehgo isdzáné daanliiníí alđó' dawahá bee biką' daidits'ag le'. ²⁵ Da'anii ínashood daanliiníí łąą ndihíí Christ biláhyú dała'á at'éé, Christ áí b̄ł nzhq̄q̄go ya'idet'ąąhíí k'ehgo n̄nee daanohk̄iiníí, daanohwi'aa nohwił daanzhq̄q̄ le'; ²⁶ Tú bee taats'idígisíí k'ehgo áí ínashood dała'á at'ééhíí Christ biyati' yee taayigisgo ídáhaididle'híí bighą ya'idet'ąą, ²⁷ Doo hayú dinojizhgo da,

doo hayú baa dahts'idilhilgo da, dant'éhéta dénchọ'éhíí da'ádih; áídá' dilzihgo, dánkt'éé nt'éégo, bits'á'dindláád silligo ídaayi'né' doleełhíí bighą ya'ídet'ąą. ²⁸ Da'ágát'éégo nnee bi'aa bił daanzhọọ le', dabíí bits'íhíí k'ehgo. Hadín bi'aa bił nzhooníí dabíí ídił njóni at'éé. ²⁹ Nnee doo ła' dabíí bits'í bił nchọ' da; áídá' nkt'éégo áyíłsigo bił nzhọọgo yinádéz'ij, nohweBik'ehń inashood dawa dabíí bee dała'á nliigo bits'í k'ehgo at'éhi ágát'éégo áyíłsı, ³⁰ Néé dała'á daantijgee Christ ła' bits'í daandliihíí bighą, bitsı' hik'e bits'in k'ehgo. ³¹ Áí bighą nnee bitaa hik'e báą biłgo yits'á' dahdigháhgo bi'aa yíhiigháh doleeł, áík'ehgo naki dilt'ee n'íí dała'á nádleeł doleeł. ³² Díí dážhọ doo bígózini at'éé da: Christ hik'e inashood łaą ndihíí Christ biláhyú dała'á at'éhi átdishnii. ³³ Áídá' dała'á daanohtijgee gádaanohtiwłdishnii, Nohwi'aa nohwił daanzhọọ le', dabíí ídił njọphíí k'ehgo; ła'íí isdzáné biką' daayidnłsı le'.

6

¹ Chągháshé daanohtíni, nohwitaa nohwimaa biłgo daadohts'ag le', nohweBik'ehń bił dała'á daanohtijhíí bighą: ágádaanoht'eego nkt'éé. ² Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníí dawa bitahyú dantsé nt'éhéta nohwá ádishlił nohwiłniiidíí díinko dahgoz'ąą, Nitaa nimaa biłgo dinkı le'; ³ Áík'ehgo niyaa gozhọọ doleeł, ni'gosdzán biká' nzaadyú hinnáá doleeł. ⁴ Nnee daanohtinií, nohwichągháshé doo bił daadohtehgo bídaagoyłchijj da: áídá' nohweBik'ehń bik'ehgo nohwichągháshé doo dávik'ehyú ádaat'ee dagee

bich'ì' yádaalti'go bił ch'ídaagonoh'aahgo bihołnaa.
⁵ Nada'ohsiidíí, ni'godzán biká' bánada'ohsiidíí da'ánííyú ádaanoht'ee, daadohtłidá' nohwiini' dahąhgo, nohwijíí da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiidhíí k'ehgo; ⁶ Doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhá ágádaanoht'ee da, doo nnee bił daagonołshóqhií zhá bighą da; áidá' Christ bánada'ohsiidíí daanohtłigo nohwijíidí' Bik'ehgo'ihí'nań dahát'ííyú ádaanoht'ee; ⁷ Nt'éhéta ádaal'iiníí Bik'ehgo'ihí'nań bá ádaal'íihíí k'ehgo nohwil daagozhóqo ádaal'íi, doo nnee bá ádaal'íihíí k'ehgo da: ⁸ Díí bídaagonołsı, nnee nht'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań da'áik'ehgo nht'éégo bich'ì' nahinił, isnáh nliiníí dagohíí doo isnáh nliı dahíí. ⁹ Nohwíí nant'án daanohtłiiníí, nohwá na'iziidíí da'áik'ehgo bich'ì' ádaanoht'ee le', doo dayúweh goyéégo bee nadaagoh'aa da: nohwíí alđó' nohwiNant'a' yaaká'yú gólíı bídaagonołsı; án doo nnee il'anigo yaa natsekees da. ¹⁰ Iké'yúhíí, shik'ííyú, nohweBik'ehń dák'a'at'éhi binawodíí bee nłdzilgo nasozıı. ¹¹ Bésh diyagé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'án nohwich'ì' nach'aagee nłdzilgo nasozıı doleelhíí bighą. ¹² Doo nnee daanliiníí bich'ì' nadaagonlkaad da, áidá' spirits binadaant'a'íí, binawodíí, díí ni'godzán biká' chagołheelíí binadaant'a'íí, ła'íí spirits daanchq'íí yúdahyú gólíni bich'ì' nadaagonlkaad. ¹³ Áí bighą bésh diyagé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', nagontłogúı bijıı nasozıı doleelhíí bighą, áik'ehgo ałł ádaasołaaago t'ah nasozıı doleel. ¹⁴ Da'anii ágot'eehíí bee nohwizis ádaagohdle'go

nasozij, la'íi dávik'ehyú ágot'eehíi bee besh nohwitil naztaago ádaagohdle'; ¹⁵ Yati' baa gozhóni bee nkegohen'ááhíi nohwikee bee hadaadeszaa le'; ¹⁶ Da'itiséyú nohwi'odla' bee nohwinadíh dahdaadohtijh, ái bee k'aa' dilth'i ch'iidn nant'án yidit'ohíi daanohtsees doleel. ¹⁷ Áidí' besh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', la'íi besh be'idiltkshé Holy Spirit nohwainé'íi dahdaadohtijh, ái Bik'ehgo'ihina' biyati'hi at'éé: ¹⁸ Holy Spirit biláhyú dáda'ohkaqah nt'éé, nohwijíidí' dahot'éhé bee da'ohkaqago Bik'ehgo'ihina' bída'dohkeed, daadeh'íigo ínashood dawa doo hagee ngont'ígo da bá da'ohkaqah; ¹⁹ Shíi áldó' shá da'ohkaqah, Bik'ehgo'ihina' yati' shizayiniil le', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'dí' doo bígózi da n'íi ch'í'nah ádaashle' doleelgo, ²⁰ Shíi, yati' baa gozhóni bee nagoshni'go shi'dol'aadhíi bigha dahshi'destl'oggo ha'ásitíi; doo siste' dago dáyashti' le'at'éehíi k'ehgo yashti' doleel shá da'ohkaqah. ²¹ Hago ánasht'íiíi la'íi hago ánsht'eehíi bídaagonosí doleelgo Tikikas, nohwik'isn nohwil daanzhóni, begondliigo nohweBik'ehni' yána'iziidi, dawa yaa nohwil nagolni' doleel: ²² Án nohwich'í' hil'áad, hago ádaant'eehíi bídaagonosí doleelhíi bigha, áik'ehgo nohwijíi yil daagoyilshóó doleel. ²³ Ik'íiyú daanlíni ilch'í'gont'éehíi bee bich'í' goz'aq le', la'íi il'ijóóníi odla' bilgo áldó' bee bich'í' goz'aq le', ái dawa Bik'ehgo'ihina' nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehni' bilgo bits'á'dí'hi at'éé. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehni' da'anii bil daanzhooníi dawa Bik'ehgo'ihina' bilgoch'oba'íi bee bich'í' goz'aq le'. Doleelgo at'éé.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049